

Sammendrag situasjonsrapportering – Uke 35

Hensikten med situasjonsrapporteringen er å få en oversikt over situasjonsbildet slik at Landbruksdirektoratet kan videreformidle informasjon til øvrig forvaltning, næring og forskning og slik oppnå en felles forståelse av gjeldende situasjon.

Situasjonsrapport fra Landbruksdirektoratet–Uke 35

Periode 01.08.2022- 02.09.2022

Hendelse: Barkbiller, stormskader, skogbrann

1. Situasjonsbilde

Landbruksdirektoratet vil be om situasjonsrapporter fra aktuelle statsforvaltere ved høy risiko/ høy risiko lokalt etter oppdatert risikovarsel, eller ved bekymring for skogsituasjonen.

Etter periode 4 har direktoratet bedt Statsforvalteren i Vestfold og Telemark om situasjonsrapport da risikoen for utbrudd av stor granbarkbille vurderes som høy lokalt i Vestfold. I tillegg til å rapportere om barkbiller har Landbruksdirektoratet bedt om at situasjonsrapporteringen inkluderer stormskader og skogbrann inn i skogskadebildet denne sesongen.

Varselet for risiko for utbrudd etter periode 4 (uke 28-33) ble gitt fredag 19. august 2022. Varselet er gitt av Landbruksdirektoratet etter råd fra NIBIO.

- **Sone 1: Risikoen** Risikoen vurderes som høy lokalt i Vestfold og sørlige deler av Telemark og Buskerud, hvor ekstrem tørke i juli har bidratt til synlige skader på granskog. Særlig Kongsberg, Hof, Sande, Re og Porsgrunn har høye fangstverdier av stor granbarkbille denne sesongen ($\geq 30\ 000$ biller per felle).

Skadet skog og/eller økte billefangster er også observert lokalt i andre deler av sone 1 utenom dette risikoområdet, slik som i Drangedal, Kviteseid og Eidsberg ($> 20\ 000$ biller per felle).

Det er tørkeskadet skog også i Agder, men et vesentlig lavere antall biller i fellene ($< 14\ 000$ biller per felle) og ingen rapporter om billeangrep tilsier foreløpig lav risiko.

Usikkerheten for varselet vurderes som høy. En tørr sesong og flere lokale meldinger om skogskader kan tilsi at flere angrep blir synlige utover høsten og at angrepene av granbarkbiller øker i neste sesong.

- **Sone 2: Risikoen** vurderes som lav i sone 2 som helhet. Det finnes lokale rapporter om skogskader (Hurdal, Nannestad, Lunner, Jevnaker og Sør-Odal), men omfanget av granbarkebileangrep er enten begrenset eller uavklart og skadene kan også skyldes tørke.

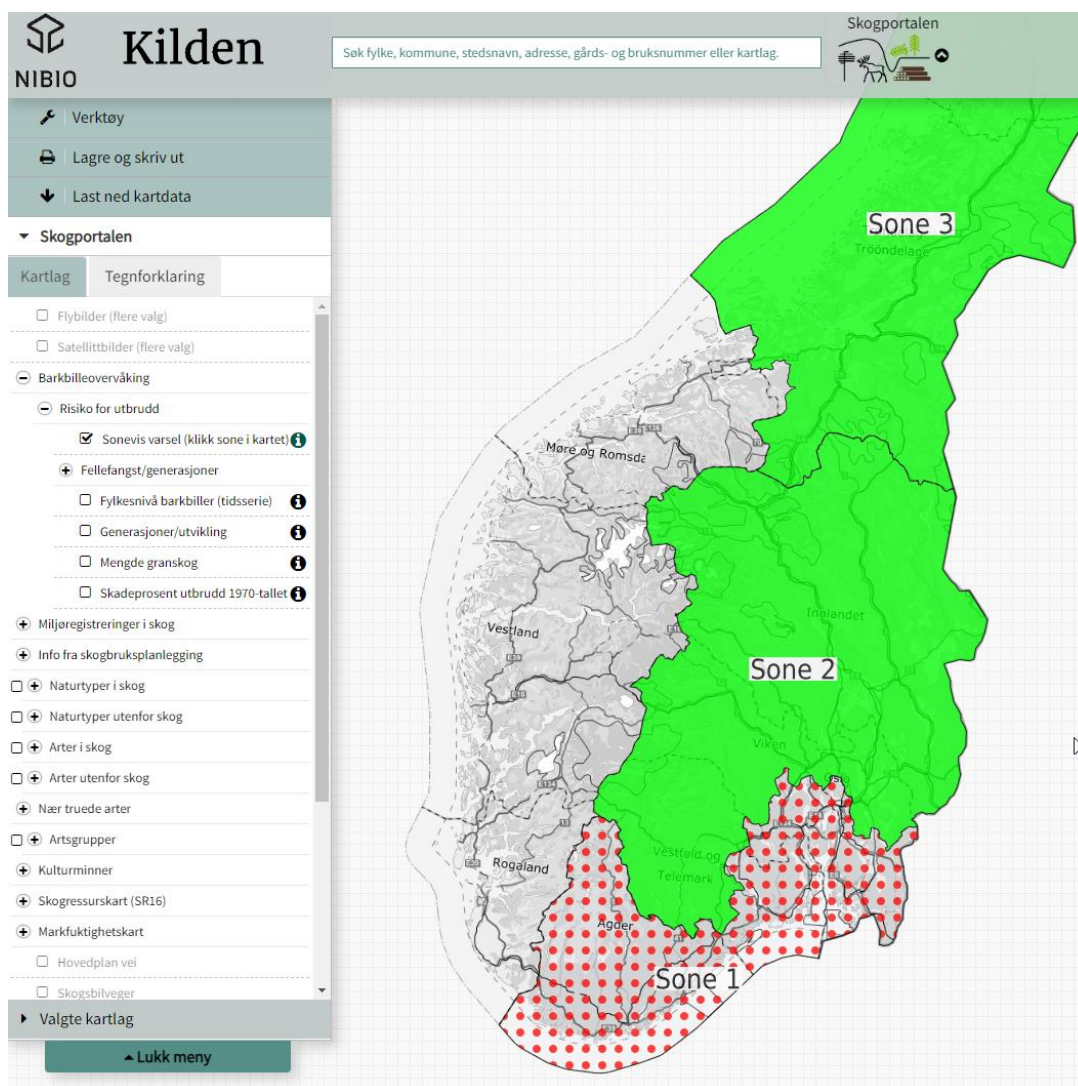
Ingen lokaliteter i sone 2 har spesielt høye fellefangster av stor granbarkbille denne sesongen ($< 15\ 000$ biller per felle).

Usikkerheten for varselet vurderes som høy. En tørr vår og sommersesong samt flere lokale meldinger om skogskader kan tilsi at flere angrep blir synlige utover høsten.

Kombinasjonen av tørkeskader, omfattende vindfellinger i november 2021 og tidligere snøbrekk kan tenkes å føre til flere granbarkbiller og lokale angrep i neste sesong.

- **Sone 3: Risiko** vurderes som lav. Fangstnivået av stor granbarkbille er lavt med unntak av noe forhøyet fangstverdi i Selbu. Det er få rapporter om angrep på stående skog i perioden. Store deler av sesongen har vært kjølig og flere områder hadde snødekke langt inn i fangstperiode 1.

Usikkerheten for varselet vurderes som lav.

Stormen 19. november 2021 og følgende stormhendelser vinteren 2021-2022 førte til store vindfall i fylkene Innlandet, Oslo og Viken og Vestfold og Telemark. Landbruksdirektoratet har etter dette hatt månedlige møter med skognæring og berørte statsforvaltere for å få en felles situasjonsforståelse, følge med på situasjonsutviklingen, vurdere tiltak og løfte problemstillinger. En felles risikovurdering er gjennomført i hvert møte. Fokus i møtene har vært å redde verdier, hindre billeoppblomstring og sikre foryngelse. Møtene fortsetter utover høsten 2022.

Oppryddingsarbeidet i vindfallhogst pågår, og aktørene melder om at de vil fortsette utover høsten. Totalt er det anslått at rundt 2,3 mill. kubikkmeter skog er blåst ned. Skogansvarlige i de hardest rammede kommunene anslår at i underkant 25 % av den stormskadde skogen ikke vil bli ryddet opp da det er skog som enten er utilgjengelig, ligger spredt eller i verna områder. Ut fra dette kan man anslå at omkring 1,8 mill. kubikkmeter bør ryddes opp. Basert på rapporter Landbruksdirektoratet har fått fra næringsaktørene er det nå ryddet opp i overkant av 1 mill. kubikkmeter. Vi har fått meldinger om at noe av vindfallvirket begynner å tørke. Andre tilbakemeldinger sier at vindfall med rotkontakt holder seg friskt fortsatt.

De store vindfallene kan potensielt utgjøre en risiko for utbrudd av stor granbarkbille. Kolonisering av vindfall tar tid, og eventuelle angrep på stående skog ventes tidligst i 2023. Flere faktorer vil spille inn på videre forløp. Granbarkbiller på Sør- og Østlandet har hatt en sesong hvor flere faktorer har vært gunstige, både i forhold til vær, temperatur og tilgang til habitat. Høyeste billetall har man sett i Vestfold, som lokalt har hatt høyt risikonivå for barkbilleutbrudd gjennom sommeren. Også enkelte lokaliteter i sørligere deler av Telemark, Buskerud, og Østfold har hatt relativt høye billefangster, samt noen områder sør for Mjøsa. Likevel har ikke risikoen for utbrudd vært vurdert som høy i disse områdene. NIBIOs nye kartlag, over potensiell generasjonsutvikling for barkbiller i Kilden, viser at for noen deler av Vestfold og Telemark og Oslo og Viken har temperaturen denne sesongen vært høy nok til at andregenerasjonsbiller kan ha utviklet seg. Vi vil understreke at dette ikke nødvendigvis betyr at billene har gjennomført utviklingen av en ekstra generasjon.

En tørr sommer på Sørlandet og Østlandet har resultert i mange mindre skogbranner. Det har vært lengre perioder med gult farevarsel for skogbrann i disse områdene. En større skogbrann i Nissedal i Vestfold og Telemark 9.-11. juli førte til at 3000 dekar skog brant ned.

Det har vært bekymring for brann i vindfallområder da dette kan være vanskelige områder å ta seg frem i og dermed påvirke slokningsmulighetene. Skogbrannsesongen er på hell, men vi oppfordrer til å følge med skogbrannfareindeksen og i egen skog.

Rapportering uke 35:

- Vestfold og Telemark: Granbarkbiller

Barkbilleovervåkingen: Gjennomsnittlig antall biller per felle i fylket i fjerde periode i 2022 var noe høyere enn i fjerde periode i 2021 (1 022 i 2022, mot 654 i 2021). Når sesongen nå er fullført, er antall biller per felle i 2022 lavere enn i 2021 (15 089 biller i 2022, mot 18 049 biller i 2021).

Drangedal, Tokke og Holmestrand er de eneste kommunene som hadde større fangster i år enn i fjor. Drangedal og Tokke kommuner har likevel fangster som ligger godt under utbruddsnivået på 30 000 biller per felle (henholdsvis 13 007 og 9 563 biller per felle i gjennomsnitt), men på det ene fellestedet i Drangedal var det over 27 500 biller.

Holmestrand og Porsgrunn er de eneste kommunene som har fanget mer enn 25 000 biller i gjennomsnitt per felle i kommunen i år. I Holmestrand hadde to av tre fellesteder over 36 000 biller. Det ene fellestedet i Porsgrunn hadde over 30 000 biller. Tønsberg kommune hadde ett fellested med over 29 000 biller, Larvik hadde ett fellested over 24 000 biller, og Sandefjord ett fellested med over 23 000 biller.

En større skogeier har sendt oss rapport om billesituasjonen på deres eiendom i 2022. De har observert store billeskader lokalt i Kjose (Larvik) og Siljan og mange spredte

enkeltskader fra Larvik til Siljan og Lardal. Lenger nord på eiendommen (som strekker seg inn i Kongsberg) er det noe mindre skader. Skogeieren rapporterer om at deres inntrykk er at billeskadene sprer seg i allerede etablerte områder og at det dukker opp spredte roser av billedrept gran ellers på eiendommen. Billeangrepene oppstår fremdeles der grana er mest tørkeutsatt; i grunnlendte områder og områder med mye grus. Skogeier melder om at det i enkelte tilfeller virker som gran helt ned mot eldre hogstklasse tre blir angrepet av granbarkbiller.

Skogbruksledere ved en tømmerkjøper i Vestfold melder om mange billeangrep i sommer i Holmestrand og deler av Tønsberg og Andebu. De har tatt i bruk droner som effektive verktøy for å skaffe oversikt over nye billeskader og planlegge hogst. Tømmerkjøperen erfarer fremdeles at pågangen fra skogeiere er mindre enn en kunne forvente. Trolig er det mange som ikke har oversikt over skadene på egen eiendom. Tømmerkjøperen har satt inn ekstra driftskapasitet i Vestfold for hogst i skadde og skadeutsatte områder. Også tømmerkjøper melder om at nye billeangrep oppstår i nærheten av områder som ble angrepet i fjor.

Stormskader

Det er satt i gang frikapping på bakken i vindfelte bestand i Hjarthdal, hvor tømmeret skal drives ut med helikopter. Helikopteret starter trolig flyvninger i uke 36 eller 37.

Skogbrann

August har vært tørr i hele Vestfold og Telemark. Brannvesenet har rykket ut til 6 branner i skog eller utmark i Vestfold og Telemark i august, men brannene har ikke hatt omfang av betydning.

2. Mediebilde og budskap

Flere aviser og medier har hatt fokus på de store stormskadene gjennom vinteren. Flere skogbranner har også vært løftet frem i media.

NIBIO har en pågående serie med korte artikler om stor granbarkbille i magasinet Skog. Denne omfatter ni korte artikler med informasjon om barkbillens biologi, skadepotensiale og samfunnsmessige betydning. Artiklene vil også bli publisert på Landbruksdirektoratets nettsider etter at de har blitt publisert i magasinet Skog.

Landbruksdirektoratet har videresendt tidligere publiserte artikler om stor granbarkbille skrevet av to forskere ved NIBIO til statsforvalterne. Forfatterne har godkjent at innholdet i disse artiklene kan brukes av statsforvaltere og andre dersom de ønsker å legge ut mer informasjon om granbarkbillen på sine nettsider.

Landbruksdirektoratet har oppdatert egne nettsider med informasjon om skogskader og beredskap i skog vinteren og våren 2022. Nettsidene inneholder informasjon om barkbilleberedskap, stormfelt skog og skogbrann. I tillegg har Landbruksdirektoratet hatt nyhetssaker om stormskader, skogbrann og barkbiller.

Rapportering uke 35:

- Vestfold og Telemark:

Vi har ikke gått ut i mediene angående skogskader den siste måneden. Skogeiersamvirkene har lagt ut noe informasjon om opprydding i stormskadet skog på sine nettsider.

3. Tiltak som er iverksatt

Landbruksdirektoratet gjennomfører månedlige møter med statsforvaltere og skognæring etter stormen 19. november 2021. Det gjøres en felles risikovurdering av skogsituasjonen ved slutten av hvert møte. Neste månedlige møte vil holdes i slutten av september.

Landbruksdirektoratet har utarbeidet retningslinjer for tilskudd til opprydding av vindfall etter stormen 19.11.2021 og tilsvarende hendelser deretter vinteren 2021/2022. Det ble innhentet innspill fra statsforvalterne og skognæringen i forbindelse med utarbeidelsen av retningslinjene. Landbruksdirektoratet har foretatt en vurdering av om det skal gjøres endringer i retningslinjene basert på tilbakemeldinger fra Statsforvalteren i Innlandet, Statsforvalteren i Oslo og Viken og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Det innføres endring i punkt 3 i tilskuddsordningen som åpner for bruk av helikopter.

NIBIO, Skogstyrelsen Sverige og Landbruksdirektoratet hadde et møte om stor granbarkbille og erfaringsutveksling i januar 2022. Skogstyrelsen orienterte om prosjektet «Stoppa borrharna» og barkbilleproblematikk i ulike deler av Sverige. NIBIO orienterte om barkbillesituasjonen i Norge og risikovurderingen i Kilden. Landbruksdirektoratet orienterte om arbeidet med beredskapsplan for stor granbarkbille.

Det ble i mars 2022 avholdt et felles møte mellom skognæring, skogindustri og Landbruksdirektoratet for å diskutere behov for mellomlagring av tømmer. Det ble konkludert med at det i 2022 trolig ikke vil være behov for mellomlagring av tømmer, men ved større hendelser vil det være nødvendig å finne egnet sted. Det ble foreslått å jobbe videre med tema gjennom konkrete problemstillinger. Landbruksdirektoratet undersøker hvordan dette kan tas videre.

I februar ble det avholdt møte mellom Norges vassdrag- og energidirektorat og Landbruksdirektoratet. Tema for møtet var roller og ansvar ved vindfelt virke i vassdrag etter spørsmål fra Statsforvalteren i Innlandet. Landbruksdirektoratet tok kontakt med statsforvalteren i Innlandet, Oslo og Viken og Vestfold og Telemark for å undersøke omfanget av vindfelt virke i vassdrag. I Innlandet var det to kommuner (Øyer og Sør-Aurdal) hvor dette kunne være et problem. I mars ble det avholdt et nytt møte mellom Norges vassdrag- og energidirektorat, Statsforvalteren i Innlandet og Landbruksdirektoratet for å drøfte de konkrete problemstillingene. Det ble konkludert med at det ikke var nødvendig å iverksette spesielle tiltak denne gangen.

Landbruksdirektoratet har publisert et notat om ansvar og roller knyttet til farer for flom grunnet vindfall i vassdrag på direktoratets nettside om stormfelt skog.

I juni ble det gjennomført et innspillmøte for barkbiller. NIBIO orienterte om status for barkbilleovervåkingen, risiko etter vinterens vindfelling, nytt kartlag med potensiale for 2.generasjonsbiller i Kilden, artikkelserie om granbarkbille og oppgradering av innleggingsportal i barkbilleovervåkingen. Landbruksdirektoratet orienterte om status for faglig beredskapsplan, stormopprydding og prognoser, og forventninger til situasjonsrapporter sommer 2022. Statsforvalterne ble oppfordret til å dele erfaringer fra møter i kontaktutvalgene, og det ble åpnet for innspill, spørsmål og forventninger til sesongen 2022.

Rapportering uke 35:

- Vestfold og Telemark:

Statsforvalteren har gjennom «informasjon til bonden» til alle som søker om produksjonstilskudd sendt ut oppfordring til skogeiere om å skaffe oversikt over tilstanden i egen skog og vurdere hogst for å redde verdier. Vi har kommunisert med aktuelle skogeiere og næringsaktører om situasjonen. Utover dette, er det ikke satt i verk beredskapstiltak i den siste 4-ukersperioden.

4. Forventet utvikling

Ut fra tilbakemeldinger direktoratet har fått fra næringsaktører vil man trolig ved utgangen av november fått ryddet opp omtrent 1,3 mill. kubikkmeter av de 1,8 mill. kubikkmetrene vindfelt virke som er regnet som tilgjengelig for opprydding.

Det er flere hendelser som gir grunn til bekymring med tanke på skogskadebildet fremover. Det er viktig å se skader fra de seneste årene i sammenheng. Tørkesommeren 2018, snøbrekk og vindfall og nok en tørr sommer i 2022, er hendelser som kan ha ført til mer svekket skog i flere områder. I enkelte områder er det også høye barkbilletall. Hvordan barkbillepopulasjonen vil utvikle seg fremover er usikkert.

Rapportering uke 35:

- Vestfold og Telemark:

Vi antar at det foregår sverming fra «andre generasjon» med granbarkbiller nå, ettersom det fremdeles er varmt i været på dagtid. En stor skogeier melder imidlertid om at de foreløpig har sett svært få graner med biller og larver. De har aktivt undersøkt dette i nærheten av angrep fra i sommer.

Vi forventer at skogeiere utover høsten vil bli oppmerksomme på skog som har dødd på grunn av barkbilleangrep i løpet av sommeren og at pågangen til tømmerkjøperne vil være stor gjennom høsten. Prioritering av drifter og driftskapasitet vil fremdeles være en utfordring.

Vi antar at det er mange granbarkbiller i skogen også etter årets sesong, som har vært varm og nedbørfattig, og gitt gunstige forhold for granbarkbillene. Angrepene vil neste år trolig spre seg til granskog i nærheten av skog som ble angrepet i år.

5. Tiltak som vurderes iverksatt

Skogskadesituasjonen i år er sammensatt og det er viktig at man følger med på situasjonsutviklingen og melder inn dersom store bekymringer oppstår. Tiltak vil vurderes fortløpende avhengig av situasjonsutviklingen.

Rapportering uke 35:

- Vestfold og Telemark:

Vi har pr. i dag ikke konkrete beredskapstiltak som vurderes iverksatt. På kort sikt er prioriteringen å motivere skogeiere til å bestille hogst og redde verdier i egen skog. Vi diskuterer med skogeiersamvirkene og skogeiere hvilke tiltak som er aktuelle for å forebygge tørke- og billeskader i fremtiden. Følgende tiltak er diskutert:

- I de mest tørkeutsatte bestandene/deler av bestandene som skal forynges etter sluttavvirkning av gran, bør en vurdere planting av furu, såing eller markberedning.

- Ungskogpleie med «hard» avstandsregulering sent i hogstklasse to for å skape sunne, stabile og mer tørketålede bestand.
- Kortere omløpstid for gran.

Det er viktig at resultater fra forskning på treslagsvalg og skogbehandling i et endret klima gjøres tilgjengelig for skogeiere, skognæring og forvaltning og at slik forskning prioriteres.

Neste sammendrag av situasjonsrapportering fra Landbruksdirektoratet kan ventes i uke 41.